

Dr. Zvone Bergant,

Celje, 6. februarja 2007

Robert Schuman – oče in politik Evrope*

Predavanje v okviru niza prireditev „Od Bruslja do skupne Evrope vseh občanov in občanov“, ki ga Dom sv. Jožefa v Celju prireja skupaj z Domom prosvete Sodalitas v Tinjah in Slovensko prosveto v Trstu

Ob 50. obletnici podpisa Rimskih pogodb pred nekaj dnevi je bilo izdano kar nekaj besedil, ki govorijo o zgodovinskem razvoju ter izzivih za Evropsko unijo. Hkrati pa večina od njih naglaša tudi pomen vrednot, na katerih Unija temelji oz. bi morala temeljiti. Med njimi je zaradi političnega pomena najpomembnejša t. i. berlinska izjava. Ne gre pa spregledati še enega pomembnega dokumenta, ki nosi naslov Evropa vrednot - ter podnaslov Etična razsežnost Evropske unije - poročilo škofom v Komisiji škofovskih konferenc Evropske unije. Gre za poročilo, ki ga je pripravil t. i. odbor modrih, katerega sestavljajo katoliški politiki, kot so Jacques Santer, Pat Cox, Franz Fischler in drugi, ki so zaznamovali ali pa še dajejo pečat zgodovini Unije oz. Evrope sploh. V tem poročilu pogosto najdemo zapisano ime Roberta Schumana. Schuman je eden od treh velikih ustanovnih očetov iz katoliškega okolja, ki so v petdesetih letih prejšnjega stoletja dali začetni zagon procesu evropskega povezovanja. Poleg njega sta to vlogo odigrala še prvi nemški zvezni kancler Konrad Adenauer in italijanski ministrski predsednik Alcide de Gasperi.

Manj znano je morda, da je na večer pred binkoštimi, 29. maja 2004, nadškof iz Metz (v Franciji) Pierre Raffin uradno končal škofijski postopek o beatifikaciji Roberta Schumana. V skoraj štirinajstih letih se je zaslilo okoli dvesto prič, ki so ga poznale. Kritično se je analiziralo vse, kar je zapisal - bodisi zasebno bodisi kot javna osebnost. Ves zbrani material - se pravi pričevanja in Schumanovo pisno gradivo - je bilo po sklepu škofijskega procesa poslano v Vatikan Kongregaciji za zadeve svetnikov. Hkrati pa je seveda treba počakati, da Bog na priprošnjo Roberta Schumana napravi čudež, ki bo pokazal na Božjo vsemogočnost.

Ali Schumanova življenjska pot res pričuje o tem, da se je on popolnoma prepustil delovanju milosti, ki jo je prejel pri krstu, in sicer na krajih in v času, v katerih je živel in deloval?

Rodil se je 29. junija 1886 v Luksemburgu - očetu alzaško-lorenskega rodu (Francozu, ki je 1871 postal Nемец) ter materi Luksemburžanki. Iz tega razloga je Robert po očetu podedoval nemško državljanstvo, tako da je šele po koncu prve svetovne vojne postal francoski državljan. Osnovno in srednje šolanje, ki ju je opravil v Luksemburgu, mu je dalo izobrazbo v dveh jezikih, nemškem in francoskem. Študiral je v Nemčiji, preden je postal odvetnik v Metz, kjer je bila sprva nemščina delovni jezik. Že njegovo otroštvo torej pričuje o tragediji, ki je vselej doletela t. i. ljudi z meje.

Leta 1919, ko je razmišljal, da bi se pridružil benediktincem - katerim je v duhovnem smislu ostal zvest vse življenje - se je odločil v okrožju v Thionvillu kandidirati za poslanca v francoski narodni skupščini, in sicer tudi pod vplivom enega od prijateljev, ki mu je pisal: "Mislim, da moraš nekaj narediti na svetu in da bodo svetniki jutrišnjega dne svetniki v suknjiču."

Tako se je pričela njegova pot poslanca v skupščini, ki je trajala kar štirideset let - če izvzamemo obdobje druge svetovne vojne. Marca 1940 ga prvič najdemo v eni od francoskih vlad, in sicer kot državnega podsekretarja za begunce. To obdobje velja za eno izmed najbolj spornih v njegovem življenju, saj je to

	Projekt sofinancira Evropska unija, Evropska komisija, GD Izobraževanje in kultura, Program »Spodbujanje Dejavnega evropskega državljanstva 2004 – 2006«
---	--

Vsebinska članka je mnenje avtorja. Evropska komisija za vsebino ne prevzema nobene odgovornosti

(Die Veröffentlichung spiegelt ausschließlich die Ansichten des Autors wider, und die Kommission kann nicht für die Verwendung der darin enthaltenen Informationen verantwortlich gemacht werden)

funkcijo obdržal - in sicer o imenovanju sploh ni bil vprašan - tudi v vladi maršala Pétaina. Po vojni ga je namreč doletel pečat neprimernosti za politične funkcije zaradi tega t. i. sodelovanja. Le po osebnem posredovanju generala de Gaullea je pridobil možnost izvoljivosti. Med vojno je bil prvi francoski parlamentarec, ki ga je, ker je zavrnil sodelovanje z Nemci, zaprl gestapo. Poslan je bil v nadzorovano bivališče v Schwarzwald, od koder je leta 1942 pobegnil, ter se do konca vojne pred gestapom skrival po samostanih. Po koncu vojne je leta 1945 spet kandidiral za poslanca in osvojil poslanski mandat vedno znova vse do leta 1958, ko se je odločil končati poslansko kariero.

Od leta 1946 dalje ga najdemo v desetih francoskih vladah, tako da lahko govorimo o vrhuncu njegovega političnega življenja. Njegovo delovanje v politiki je povezano z njegovim razumevanjem zgodovine. Za Schumana ima zgodovina svoj smisel, in sicer je dolgoročno usmerjena k enakosti in enosti vseh ljudi. Njegova vizija je v tem smislu dobesedno tudi etimološko katoliška, saj pojem catholicos pomeni univerzalen, splošen.

Julija 1948 je postal francoski minister za zunanje zadeve in ostal na tem položaju do decembra 1952 - kar v osmih vladah. V letih 1958-60 je bil predsednik Skupščine Evropskih skupnosti, predhodnice današnjega Evropskega parlamenta.

9. maja 1950 - odtod 9. maj kot dan Evrope - je Schuman z zgodovinsko izjavo postavil temelje procesu evropskega povezovanja. V njej je predlagal, da bi državi, ki sta bili v drugi svetovni vojni na nasprotnih straneh, tj. Nemčija in Francija, postavili njuno celotno proizvodnjo premoga in jekla pod skupno Visoko oblast, in sicer v okviru organizacije, ki bi bila odprta za soudeležbo drugih evropskih držav. Združitev proizvodnje premoga in jekla - ki sta bili surovini ključnega strateškega pomena - naj bi zagotovila takojšnjo vzpostavitev skupnih temeljev za gospodarski razvoj, kar bi bila prva faza evropske federacije. Hkrati pa bi spremenila usodo regij, ki so se dolgo časa posvečale proizvodnji orožja, katerega najbolj stalne žrtve so obenem tudi bile.

Iz te Schumanove oz. francoske pobude je nastala Evropska skupnost za premog in jeklo, ki sta ji sledili Evropska gospodarska skupnost in Evropska skupnost za jedrsko energijo. Te skupnosti so predstavljale temelj za današnjo Evropsko unijo - kot območja, na katerem veljajo demokratični politični standardi ter razvit notranji trg.

Schumanovega vizionarstva glede povezovanja svobodne Evrope pa ne moremo razumeti brez njegovega razumevanja položaja evropskih narodov ter zlasti ne brez globine njegovega duhovnega življenja. Pri njem sta se namreč kot eno prepletali krščanska vera in politična akcija. Hkrati mu je bilo jasno, da gre pri njih za dve samostojni področji, ki pa se vendarle prežemata. Njegova vera je določevala vse njegovo prizadevanje ter dajala pečat politični dejavnosti. Božja beseda je bila tista, ki je bila v središču njegovega delovanja. "Iz nje sem se naučil razmišljati po božje, namesto da bi ponavljal slogan sveta," je dejal.

V evharistiji, ki se je je udeleževal vsak dan, je črpal moč za premagovanje težav. Od matere je podedoval goreče zaupanje v Božjo mater Marijo. Molitev in kontemplacija pa sta ga naučili, da se je počutil kot orodje v Božjih rokah. "Vsi smo orodje, pa čeprav nepopolno, Božje previdnosti, ki nas uporablja za namene, ki so onkraj nas. Ta gotovost nas obvezuje k veliki skromnosti, a nas hkrati napolnjuje tudi z radostjo, ki ne bi vselej opravičevali naših osebnih izkušenj, če bi jih gledali le s človeškega vidika," je zapisal v pismu prijatelju leta 1945.

Glede Schumanove verske drže je treba reči, da ni izkazoval niti nekega verskega ekshibicionizma niti ni iz vere napravljajl neke vrste predstavo za javnost. Schuman ni nikoli zanikal dejstva, da je kristjan, niti ni skušal tega minimizirati ali skrivati. Po drugi strani pa tega ni obešal na veliki zvon. Njegova meditativna

Projekt sofinancira Evropska unija, Evropska komisija,
GD Izobraževanje in kultura, Program »Spodbujanje
Dejavnega evropskega državljanstva 2004 – 2006«

Vsebina članka je mnenje avtorja. Evropska komisija za vsebino ne prevzema nobene odgovornosti

(Die Veröffentlichung spiegelt ausschließlich die Ansichten des Autors wider, und die Kommission kann nicht für die Verwendung der darin enthaltenen Informationen verantwortlich gemacht werden)

pobožnost ter obrnjenost v notranjost sta skušali po benediktinskem vzoru spreminjati svet. Živel je razločno v skladu s cerkvenim koledarjem. Celo ko je bil v letih 1947-48 predsednik francoske vlade, je delo organiziral tako, da se je lahko skoraj vsak dan udeleževal evharistije.

Krščanska vera ga je seveda navdihovala tudi kot demokratičnega politika. Prepričan je bil o odločilni vlogi krščanstva pri oblikovanju demokracije. Tako najdemo v njegovem delu Za Evropo zapisane sledeče misli: "Demokracija dolguje svoj obstoj krščanstvu. Rodila se je tistega dne, ko je bil človek poklican, da v svojem zemeljskem življenju uresniči dostojanstvo človeške osebe, v individualni svobodi, v spoštovanju pravic vsakogar in prek uresničenja bratske ljubezni v razmerju do vseh. Nikoli pred Kristusom niso bile oblikovane podobne ideje. Demokracija je tako doktrinarno in časovno povezana s krščanstvom. Oblikovala se je z njim, postopoma, prek dolgih obotavljivih poskusov, včasih tudi za ceno zmot in ponovnih padcev v barbarstvo."

Hkrati pa je Schuman kot politik ločeval med načeli krščanstva in njihovim uresničevanju v konkretnih politični in - širše gledano - v družbeni stvarnosti. "Tako kot na drugih je treba tudi na tej točki razlikovati med tem, kar je cesarjevega, in tem, kar je Božjega. Ti dve oblasti imata vsaka svoje odgovornosti. Cerkev mora skrbeti, da se spoštujejo naravni zakon in razodete resnice. Nasprotno pa njena vloga ni v tem, da sodi konkretne izbire, ki jih je treba sprejeti s praktičnega vidika koristnosti in v skladu z dejanskimi možnostmi, ki izvirajo iz psihološkega in zgodovinskega razvoja. Naloga odgovornega politika je, da usklajuje v sintezi - ki je včasih sicer delikatna, a nujna - dve vrsti pristopov, duhovnega in profanega. Zamotan klobčič možnih problemov in opcij ter strasti nesoglasij pogosto delajo naše življenje nejasno. Toda nobenega nerazrešljivega konflikta ni med dvema imperativoma, tem nespremenljivega nauka, kolikor gre za načela, ter tem modre aplikacije v spreminjajočih se okoliščinah, ki jih je treba upoštevati v življenju ljudstev in posameznikov."

Ob polemiki, da bi se v ustavni pogodbi omenilo judovsko-krščansko dediščino kot tisto, ki je izrecno zaznamovala Evropo - ki je ponovno aktualna postala tudi ob pripravljanju besedila berlinske izjave - je smiselno omeniti njegovo misel iz govora v Evropskem parlamentu leta 1958: "Vse evropske države prežema krščanska civilizacija. Duša Evrope mora biti obnovljena v skladu z njo". Ali kot je zapisal v delu Za Evropo: "Ta celota (tj. narodov oz. držav) pa ne bo mogla in ne bo smela ostati le gospodarski in tehnični podvig. Potrebna ji bo duša, zavest o zgodovinskih sorodnostih ter o sedanjih in prihodnjih odgovornostih, politična volja za služenje istemu človeškemu idealu."

Robert Schuman, ki je umrl 4. septembra 1963, je, kot sem omenil, samo eden od t. i. ustanovnih očetov in drugih politikov iz katoliških krogov, ki so prispevali k oblikovanju združene Evrope. Danes sicer še ne moremo zagotovo reči, če bo Schuman razglašen za blaženega. Toda ko Cerkev nekoga razglasi za blaženega oz. svetnika, iz njega noče napraviti neke vrste superčloveka niti ne zahteva svetost za njo samo, ampak le razglša edino svetost - tj. Božjo - ki se razodeva prek svetnikov -- svetost, ki je vtisnjena v vsakdanjik vsakogar od nas, v vseh naših življenjskih položajih.

Roberta Schumana nedvomno lahko imenujemo za očeta Evrope, saj je s svojim vizionarskim pogledom pomembno prispeval k spravi med narodi in oblikovanju združene Evrope. Benediktinsko načelo Ora et labora je dajalo ključni pečat njegovemu življenju po veri. Hkrati pa nam njegova oseba pričuje, da je lahko tudi politika pot blaženosti oz. svetosti, četudi danes še ne moremo reči, da bo razglašen za blaženega. Glede na - pogosto tudi neupravičeno - slabo mnenje o politikih pa je njegovo življenje dokaz, da je evangelij pristno možno živeti kjer koli in kadar koli, tudi kot posameznica ali posameznik, ki se javno angažira, in to celo na najvišjih mestih.

Projekt sofinancira Evropska unija, Evropska komisija,
GD Izobraževanje in kultura, Program »Spodbujanje
Dejavnega evropskega državljanstva 2004 – 2006«

Vsebina članka je mnenje avtorja. Evropska komisija za vsebino ne prevzema nobene odgovornosti

(Die Veröffentlichung spiegelt ausschließlich die Ansichten des Autors wider, und die Kommission kann nicht für die Verwendung der darin enthaltenen Informationen verantwortlich gemacht werden)